

повстання). Важливо, що дані перераховані випадки позбавлення життя, передбачені частиною 2 статті 2 Конвенції, є різними, однак попри це, вони мають певні спільні ознаки:

по-перше, вони пов'язані із застосуванням сили, яка має бути виключно необхідною;

по-друге, суб'єктом застосування сили є органи влади, представники її силових структур – співробітники служби безпеки, поліції, військовослужбовці;

по-третє, застосування сили має переслідувати правомірну мету, тобто мету, зазначену у пунктах «а», «б», «с» частини 2 статті 2; правомірною метою є самооборона або захист третьої особи, арешт або запобігання втечі, придушення заворушення чи повстання.

Загалом, розглядаючи справи щодо порушення статті 2 Конвенції, Європейський суд з прав людини (далі – Суд) виходить з того, що зазначена стаття «...захищає право...без якого користування будь-якими правами і свободами, гарантованими Конвенцією, було б ілюзорним», і що «...це одна з основоположних статей Конвенції, щодо якої неприпустимі обмеження під час військових дій або надзвичайного стану, передбачені статтею 15. Разом зі статтею 3 вона гарантує одну з головних цінностей демократичних суспільств, які створили Раду Європи...».

Власне сам зміст права на життя, як він проголошений Конвенцією, тлумачився й уточнювався Судом у значній кількості справ. Цікаво, що на його думку, стаття 2 покладає на державу два види зобов'язань – негативні, які полягають у тому, що держава має утримуватися від порушення зазначеного права, і позитивні, які вимагають від держави забезпечення захисту і реалізації права на життя. Останнім часом Суд розширює межі застосування статті 2 Конвенції та зміст позитивних обов'язків держави. Так, у справі «Калвеллі та Кігло проти Італії», в якій заявники скаржилися на порушення статті 2 Конвенції внаслідок того, що лікар, недбалість якого спричинила гибель їхньої дитини, не був притягнутий до відповідальності, Суд зазначив, що «...принципи статті 2 застосовуються до галузі охорони здоров'я...позитивні обов'язки держави вимагають прийняти такі правові положення, які зобов'язують лікарні, публічні та приватні, вживати належних заходів для захисту життя й здоров'я пацієнтів. Обов'язкове й існування ефективної незалежної судової системи, або можна було встановити причини смерті пацієнтів, які перебувають під опікою лікарів, та відповідальність винних осіб».

Отже, у зв'язку із вищевикладеним, необхідно зробити висновок, що, будучи фундаментальним правом людини й громадянина, право на життя є першоосновою всіх інших прав і свобод та підлягає особливому захисту з боку держави та суспільства.

Екологічна політика України та її правове забезпечення

Бондарська К.М., студент факультету бізнесу Луцького національного технічного університету

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент *Земко А.М.*

На порозі XXI століття екологічні проблеми набули статусу глобальних, тому охороні навколишнього середовища й раціональному використанню природних ресурсів нині приділяють особливу увагу як урядові структури, так

і міжнародна громадськість. Право людини на чисте довкілля в конституціях сучасних держав вважається правовою підставою юридичного закріплення екологічної функції держави.

Екологічна політика України є порівняно новою, але надзвичайно важливою складовою процесу становлення державності. Протягом незалежності в основному сформовано головні засади державної екологічної політики, визначено довготермінову стратегію розв'язання екологічних проблем.

Важливий внесок у вивчення та дослідження правового регулювання екологічної безпеки в Україні здійснюють вчені-правознавці: В. І. Андрійцев, А. П. Гетьман, В. К. Попов, П. М. Рабінович, В. Л. Мунтян. Окрім того, практично всі юристи-екологи у своїх працях, присвячених дослідженню інших еколого-правових питань, як правило, приділяють увагу висвітленню екологічних прав громадян.

Аналіз уявлень про феномен екологічної політики дає підстави зробити висновок, що екологічна політика – це сукупність (система) засобів і заходів, пов'язаних із впливом суспільства на природу і спрямованих на забезпечення екологічно-збалансованого розвитку і цивілізованості. [1]

Початок реформування екологічного законодавства було покладено Верховною Радою України з прийняттям Закону України від 25 червня 1991 року «Про охорону навколишнього природного середовища», який забезпечив комплексне регулювання екологічних відносин із урахуванням чинної природоохоронної практики України та міжнародного досвіду в цій сфері.

Екологічне законодавство України базується на гуманістичних і демократичних ідеалах, принципах міжнародного права та розвивається відповідно до Конституції України, яка проголошує права громадян на життя, безпеку, здорове довкілля, охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування, а також право на використання природних ресурсів (статті 13, 49 та 50). До того ж громадяни зобов'язані не завдавати шкоди довкіллю та культурним пам'яткам, а також компенсувати збитки у разі заподіяння такої шкоди (стаття 66). Держава, у свою чергу, гарантує екологічну безпеку на території України і бере на себе зобов'язання ліквідувати наслідки чорнобильської катастрофи, а також зберегти генофонд України (стаття 16).

Проте, сучасний стан характеризується різким погіршенням екологічної ситуації і оцінюється як кризовий. Це відбулося через нехтування об'єктивними законами розвитку і відтворення природно-ресурсного комплексу України. Тому вирішення проблем у сфері охорони довкілля має стати пріоритетним напрямом і невід'ємним елементом державної політики при здійсненні соціально-економічних реформ і забезпеченні сталого розвитку нашої країни.

Існує широке коло проблем реалізації екологічної політики, які стають на заваді до забезпечення екологічних прав громадян. Серед них можна виділити наступні:

- в законах та підзаконних нормативних актах України відсутній механізм участі громадськості у процесах прийняття екологічно значущих рішень;
- відсутність детально розроблених механізмів реалізації законів;
- проекти законів, прийняття яких може негативно вплинути на стан довкілля та на здоров'я людей в Україні, не виносяться на широкий загал для обговорення;
- чинне законодавство України, зокрема Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища», не містить норми права, яка б надавала можливість громадській організації чи окремому громадянину

звертатися до суду з позовом про відшкодування екологічної шкоди. Тільки у разі відмови того чи іншого державного органу надати інформацію, що стосується стану навколишнього середовища, громадянин має праве звернутися до суду;

- фактична залежність судів від органів державної влади не дає змоги громадянам захистити порушене право на безпечне для життя і здоров'я довкілля.

Тому, першочерговим завданням екологічної політики України є вирішення права громадян на екологічну безпеку, а також вирішення проблеми виживання людини та суспільства в цілому перед загрозою глобальної екологічної катастрофи, захист природного довкілля від руйнації, пошук шляхів та засобів виходу людства з екологічної кризи. Основним суб'єктом екологічної політики повинна виступати держава, як гарант забезпечення екологічної безпеки. Екологічна політика держави має уособлювати досягнення науково-технічного потенціалу, а тому має стати осмисленим і цілеспрямованим напрямом діяльності України щодо вирішення реальних екологічних проблем, орієнтованих на забезпечення екологічної безпеки, захист навколишнього середовища та дотримання режиму використання природних ресурсів. Також здійснення екологічної політики має базуватися на реальній економіці та безумовній соціальній орієнтації. Держава повинна забезпечувати умови для сприятливого спілкування людини із навколишнім середовищем, для задоволення рекреаційних, оздоровчих, біологічних та інших життєво необхідних духовних та майнових інтересів громадян.

Екологічна безпека, як явище, є однією із складових загальної безпеки, що формують систему національної безпеки України. Концепція (Основи державної політики) національної безпеки України серед пріоритетних національних інтересів передбачає, зокрема, забезпечення економічно та технологічно безпечних умов життєдіяльності суспільства зміцнення генфонду українського народу, його фізичного й морального здоров'я та інтелектуального потенціалу тощо.[2]

Узагальнюючи можна стверджувати, що збереження сприятливого довкілля можливе за рахунок інтенсивного посилення екологічної складової політики. І саме держава повинна взяти на себе усю стратегічну відповідальність за здійснення екологічної політики через формування системи законодавства, яке б містило чіткі механізми їх реалізації.

Список використаних джерел

1. Крисаченко В.С., М. І., Екологія. Культура. Політика: Концептуальні засади сучасного розвитку. – К.: «Знання України», 2002.- с. 315.
2. Балок Г. І., Правові аспекти забезпечення ядерної та радіаційної (радіоекологічної) безпеки в Україні – К., 1997. с. - 6.

Правові питання захисту прав споживачів в умовах членства України в СОТ

Іздебська Т.В., студент факультету бізнесу Луцького національно технічного університету.

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент *Земко А.М.*

Незадовільний стан споживчого ринку, відсутність належного забезпечення гарантій безпечності та якості товарів і послуг сприяють зростанню соціального напруження в суспільстві та стримують економічне зростання в цілому. Між тим процеси глобалізації у світі та поширення концепції вільної торгівлі